

گفت‌وگو با دکتر غلامرضا رئیسیان درباره شخصیت فقهی و اخلاقی آیت‌الله واعظ‌زاده

مرزبان تقریب

۳۰

سمیه عباسی

از پربارترین دوره‌های زندگی آیت‌الله محمد واعظ‌زاده خراسانی مربوط به زمانی است که از سال ۱۳۳۹ شمسی، به جهت تدریس در دانشگاه فردوسی مشهد از ایشان دعوت به عمل آمد و با تشویق آیت‌الله شهید دکتر بهشتی در دانشکده معقول و منقول سابق (دانشکده الهیات و معارف اسلامی کنونی) در زمینه‌های تفسیر قرآن، فقه، فقه الحدیث، تاریخ تفسیر، تاریخ حدیث، تاریخ علوم عقلی، تاریخ فقه، قواعد فقه، تاریخ علوم اسلامی، تاریخ اسلام به تدریس مشغول شد. از این رو، با حجت‌الاسلام دکتر غلامرضا رئیسیان که از اسفند ۱۳۹۲ تا اسفند ۱۴۰۰ ریاست دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد را عهده‌دار بود به گفت‌وگو نشستیم تا ابعاد مختلف شخصیت فقهی، اخلاقی و تقریبی این اندیشمند اسلامی را به بحث بگذاریم.

◀ ایشان چگونه از احادیث در راستای تقریب مذاهب اسلامی استفاده می‌کرد؟

به طور کلی از مهم‌ترین نکات برجسته شخصیت آیت‌الله واعظ‌زاده، نگاه تقریبی به مذاهب بود، البته این نگاه به اقتضای مسئولیتی که داشت، نبود، بلکه اعتقاد قلبی به این مسأله داشت و بر اهمیت آن واقف بود و هرچند گاهی مورد بی‌مهری قرار می‌گرفت، اما هیچ‌گاه از این اصل اساسی کوتاه نمی‌آمد و حرف‌های خود را در این زمینه مستند به آیات، روایات و سیره ائمه (ع) می‌کرد.

در حقیقت این نگاه به این معنا نبود که استاد به این نتیجه رسیده بود که تقریب و وحدت کار خوبی است، بلکه با استناد به منابع اسلامی، معتقد به این مهم بود؛ یعنی مرحوم واعظ‌زاده معتقد بود: وقتی قرآن کریم می‌فرماید: «قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا

وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ» (آل عمران، ۶۴): «بگو: ای اهل کتاب! بیایید به سوی سخنی که میان ما و شما یکسان است که جز خداوند یگانه را نپرستیم و چیزی را همتای او قرار ندهیم و بعضی از ما بعضی دیگر را. غیر از خدای یگانه. به خدایی نپذیرد»، چرا ما با پیروان مختلف دین اسلام و آیین خود، این رفتار را نداشته باشیم و بر مشترکات خویش تکیه نکنیم. البته این بدان معنا نیست که از اصول و باورهایمان دست برداریم، اما می‌توان بر مشترکات تأکید کرد و اختلافات را نیز مورد بحث علمی بدون توهین و شعارزدگی قرار داد.

◀ استاد در تألیف «جامع الاحادیث الشیعه» اثر آیت‌الله بروجردی چه نقشی داشتند؟

پیش از پاسخ به این سؤال، باید بگویم اصل ایده این کتاب از آیت‌الله بروجردی بود. ایشان معتقد بود: احادیث «وسائل